

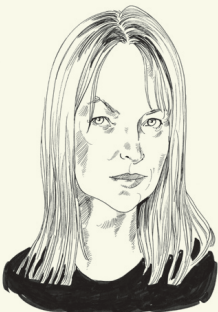
Kududa on tervislik

Hiljuti kutsus Novita Eesti meid oma 15. sünnipäevale. Pidotsemiseks oli põhjust küllaga, sest lõngatootjatel ja -müüjatel läheb praegu väga hästi. Kõik ju koovad. Vanad ja noored. Novita on Soome suurim käsitöölõnga tootja, perefirma asutati 1928. Eelmisel aastal müüdi kodu- ja välismaal kokku tervelt miljon kilo lõnga!

Kududa on tohutult mõnus. Varraste liigutamine justkui masseeriks su aju, mõte läheb uitama, unustad argimured. Ja mida sa pikal pimedal öhtul telesa ees või raadio kõrval ikka niisama istud, imelik ju. Hea on midagi kasulikku teha.

Ühest USAst tehtud uuringust aga selgub, et kudumine-heegeldamine on lausa tervisele kasulik, sest võib edasi lükata vanemas eas dementsuse arengut. Tuli välja, et neil, kes keskeas palju lugesid, õppisid keeli, tegid käsitööd või mängisid arvu- või lauamänge, on poole suurem võimalus püsida vaimselt erkana ka vanamana. Seevastu rohke telekavahitamine võib mõtlemisvõime ja mälu nõrgenemist isegi kiirendada.

Kui teil kudumise soont üldse pole, siis tehke midagi lihtsat. Midagi sirget nagu näiteks sall. Järgmine sall tehke juba ägedam. Praegune sallimood on uskumatult fantaasiarikas. Minge mõnda rõivapoodi ja võtke sniiti. Siis on "oh" kudumisest juba tõsiselt nakatuda.

KAJA KURG

LUGEJA KÜSIB

Väär moodustised lilled juurekaelal

Olen mitmel korral märganud kiratsema jäänud lilled juurekaelal veidraid moodustisi – ebatasase pinnaga järk-järgult suurenevaid komusid või ülilpalju lühikesi paksenenud võrseid (pelargooniil ja roosil). Kas see, mis põhjustab kiratsemist ja väärastusi, on haigus või on tegu kahjuriga? Kuidas seda ära hoida?

Vastab
VÄINO PALLUM

Bakternakkuse tagajärjel tekiavad mitme lilleliigi juurekaelal või varre alumisel osal väär moodustised. Pelargooniil, begoonial, asparil ja gladioolil on haigusetehtajaks *Corynebacterium fascians*, roosil *Pseudomonas tumefaciens*.

Nende patogeenide tekitatud komud ning pahad asparil ja roosil on mitmesuguse suuruse ja kujuga: esialgu vaevalt märgatavad, siledad, helledad ja pehmed. Haiguse süvenedes lähevad konarlikuks ja muutuvad kõvaks, ulatudes kuni mõnesentimeetri se läbimõõduni.

Pelargooniil ja begoonial moodustub varrealusel palju lühikesi lihakaid mittearenenud võrseid. Põhjus peitub selles, et sattudes taimesse, ergutavad bakterid uinunud (puhkeseisundis) olevaid pungi.

Bakteritest tabandunud gladioolide mugulsibulal on pahataolised mügerikud, mis mõõtmeilt on tütersibulast isegi suuremad. Taimed on seejuures kidurad.

Roosil võivad kasvavad areneda ka juurtel ja vartel (baktervähk).

Nakkus levib haava kaudu

Bakterid sisenevad taime mehhaaniliste või mullakahjurite tekitatud vigastuste kaudu. Nakkus kandub taimelt taimele lõikenoalt, putukate ja nematoodide vahendusel, samuti saastunud kastmisveega.

Nimetatud bakterid võivad tekitada kasvaja ka krüsanteemile, daaliale, maasikale, hernele ja aedoale. Tai-

Taime sattunud bakterid ergutavad uinunud pungi kasvama.

mede haigestumist soodustab liigniiske õhuvaene muld või substraat.

Vastumeetmena kasutage taime potistamisel haigusvaba substraati, samuti desinfitseeritud inventari, avamaal pidage kinni kultuuride õigest vaheldusest.

Paljudage ainult tervet taime

Paljudamiseks võtke pistikuid kontrollitud emataimedelt. Kastmiseks tarvitage puhast veevärgist võetud vett. Lõikamiseks kasutage piiratud desinfitseeritud lõikeriistu.

Nakkusohu korral vältige taimede veega piserdamist, suurt õhuniiskust (üle 65%) ja samaaegset kõrget temperatuuri (üle 22°).

Haiguse ilmnemisel lõigake nakatunud võrsed varrealuselt maha ja isoleerige haige taim tervetest.

Roosil lõigake pahad varrelt välja, juurekaela või peajuure nakkusel hävitage taim koos suure mullapalliga.